

ACADEMIA ROMÂNĂ ȘI APOSTOLUL ROMÂNISMULUI AUGUST TREBONIU LAURIAN

*„La ce pot sluji academiile? Să întrețină focul pe care l-au aprins marile genii.
(Voltaire în „Despre academii”)*

Academia Română, cel mai înalt for de cultură și de știință al țării, funcționează neîntrerupt din 1866. Începuturile academiilor se pierd în trecutul antic, de aici provenind și numele venerabilelor instituții, dar antecesorii cei mai direcți vin din Evul Mediu și epoca Renașterii, când au început să ia ființă și universitățile.

La mijlocul secolului al XIX-lea, societatea și lumea culturală românească, în plin proces de formare a statului național român, aveau nevoie de reforme care să modernizeze și să accelereze progresul cultural și științific și în acest spațiu european.

Alexandru Ioan Cuza a sprijinit înființarea academei, în 1863, dăruind din lista sa civilă 5600 de galbeni, iar în 1860, bogătașul bucureștean originar din Epir, dar naturalizat român, Evanghelie Zappa a oferit guvernului 5000 de galbeni. Cele două fonduri - „Cuza” și „Zappa” - au constituit, de altfel, baza materială a viitoarei societăți academice. „Limba ne unește, domnilor!” a fost deviza membrilor fondatori care, mai mult de jumătate, erau scriitori sau filologi și trebuiau să provină din toate provinciile românești.

Ziua inaugurării Societății Literare Române a fost considerată, de contemporani, drept „zi de la care va data renașterea literaturii și cultivarea limbii noastre”, iar Timotei Cipariu afirma, la inaugurarea de la București, că noua instituție „va îngriji pentru conservarea unității limbii românești din toate provinciile locuite de români. Ea îi va reda forma curat națională română, pentru ca să figureze cu toată demnitatea între și lângă surorile ei de origine latină.”

Unirea Principatelor Române de la 24 ianuarie 1859, prin programul său de reforme, a creat condițiile necesare pentru punerea în practică a ideii înființării unei societăți academice „care să concentreze activitatea erudiților români pentru cultura limbii, pentru scrisul istoriei naționale”, cum, la 1860, propunea Ioan Maiorescu, dar, atunci, proiectul său nu s-a materializat, însă fiul său, Titu Maiorescu, avea să ia parte la înființarea academei.

Intelectualii români își dădeau seama că o unitate culturală va determina și unitatea politică și, de aceea, ideea înființării unei societăți academice a fost susținută de unii dintre cei mai de seamă cărturari ai vremii, precum: Ion Heliade-Rădulescu; Iordache Golescu; Timotei Cipariu; Ioan și Titu Maiorescu; Gheorghe Asachi; August Treboniu Laurian; George Barițiu ș.a. Ion Heliade-Rădulescu propunea întemeierea unei „Academii de câțiva bărbați, a căror treabă să fie numai literatura românească, cari cu vremea vor pune în regulă și vor desăvârși limba prin facerea unui dicționar.”

În anul 1860, G. Sion a întocmit un proiect de statut; a urmat o perioadă de pregătire și s-au făcut primele donații pentru susținerea Societății Literare Române.

La propunerea lui C. A. Rosetti, locotenenta domnească a aprobat, la 1 aprilie 1866, Regulamentul pentru formarea Societății Literare Române, al cărui scop principal a fost stabilirea ortografiei limbii române, redactarea unei gramatici și a unui dicționar.

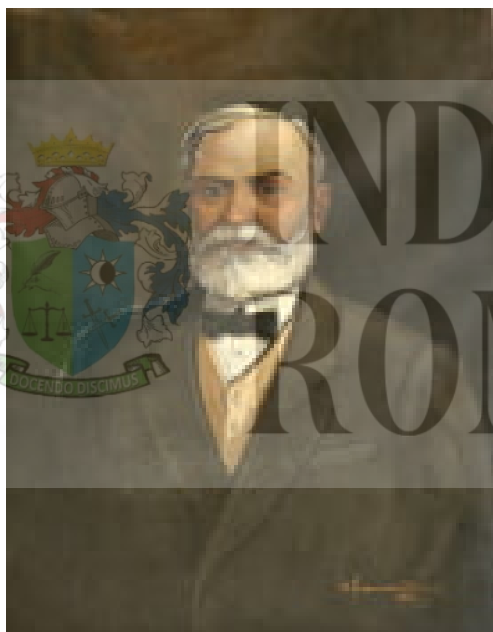
Regulamentul mai prevedea ca numirea membrilor să fie făcută de către Ministerul Instrucțiunii și Cultelor; membrii trebuiau să reprezinte toate regiunile, plus aromânii. Printre cei șapte membri din vechiul regat a fost propus și August Treboniu Laurian.

Prin Regulament s-a stabilit ca sediul Societății să fie la București. Prima ședință s-a ținut la 1/13 august 1867 și, atunci, s-a hotărât ca Societatea Literară Română să se numească Societatea Academică Română, care să fie o societate națională enciclopedică ce urma să reunească oamenii de cultură din țară și, mai târziu, din întreaga lume.

Numărul membrilor fondatori a ajuns la 25, iar primul președinte a fost Ion Heliade-Rădulescu.

La 30 martie 1879, printr-o lege specială, Societatea Academică Română a fost decretată instituție națională cu numele de Academia Română. Academia Română a funcționat în clădirea Universității până la 3/15 martie 1898, când a fost inaugurat localul său propriu din Calea Victoriei, unde se află și astăzi. Membrii activi ai Academiei Române sunt aleși pe viață. La un an după fondarea Societății Academice Române a fost înființată Biblioteca Academiei (6 august 1867), care avea misiunea de a aduna și conserva în colecțiile sale fondul național de manuscrise și tipărituri, ilustrând istoria și cultura românească, precum și istoria universală.

AUGUST TREBONIU LAURIAN
(17 iulie 1810 - 25 februarie 1889)

„Laurian a fost învățătorul de frunte al poporului român. Ca învățător el pretutindeni a fost apostol al românismului, al unirii naționale. Toate generațiile de 50 de ani au învățat limba și istoria națională din cărțile sale populare” (Dr. Carol Davila - 1828-1884)

Sunt 205 ani de când August Treboniu Laurian s-a născut, dar continuă să fie în sufletele celor care respectă personalitatea cărturarului transilvănean ce a contribuit pe deplin la dezvoltarea științei, culturii și conștiinței românești ca filolog, istoric, om politic, revoluționar pașoptist și publicist. Pe numele real Augustin Trifan, nume ce a fost latinizat sub influența curentului latinist al epocii, s-a născut la 17 iulie 1810 în satul Fofeldea, comuna Nocrich, județul Sibiu. Tatăl său, Pavel Trifan, a fost preot român unit (greco-catolic).

Studiile secundare le-a urmat la Sibiu și Cluj, apoi cele universitare la Viena, Hanovra și Göttingen. Cunoștea patru limbi străine: latina, germana, franceza și maghiara.

Pentru Treboniu Laurian, istoria avea o valoare educativă națională, comparând-o cu o „învățătoare” a națiunii ce trebuie să ofere învățămintele și, implicit, îndreptările pentru viitor.

Împreună cu Nicolae Bălcescu a fondat, în 1845, prima revistă de istorie românească - „Magazin istoric pentru Dacia” - care se adresa românilor din toate cele trei principate și, tot împreună cu Bălcescu, în anul 1843, se înscrișese în societatea „Frăția”.

A fost un participant activ la Revoluția din 1848 din Ardeal, îndrumat fiind de Nicolae Bălcescu, pe care l-a cunoscut când a fost profesor la Universitatea din București. Nicolae Bălcescu l-a numit pe Treboniu „cel mai clarvăzător spirit de la 1848”.

A colaborat la redactarea programului revoluționar transilvănean, citit la Marea Adunare de pe Câmpia Libertății de la Blaj. Arestat de autorități, a fost eliberat la presiunea maselor.

După eșecul revoluției a îndeplinit misiuni diplomatice la Viena (1848-1852) pentru susținerea revendicărilor românilor pe lângă împărat. Chemat în Moldova, de către domnul Grigore Ghica, i se oferă postul de inspector general al școlilor (1852-1858), ulterior fiind recompensat cu rangul de agă (ianuarie 1855).

În calitate de inspector a reorganizat învățământul, a înființat școli, a introdus obligatoriu studiul limbii latine, a întocmit manuale școlare și a scris o „Istorie a românilor”, în trei volume.

Ajunge profesor de filosofie și latină la Colegiul „Sfântul Sava” din București (1864), unde, împreună cu I. C. Massim, a publicat, din însărcinarea Societății Academice Române, „Dicționarul limbii române”, în două volume (1871-1875), în care au încercat să prezinte o limbă purificată de elemente nelatine.

August Treboniu Laurian considera că menirea omului de cultură este de a servi patria. Pornind de la această idee a lucrat la îndreptarea limbii și a îndreptării cuvintelor ce nu păreau corecte, contribuind, astfel, la reconstituirea limbii române din secolul al XIII-lea, dinaintea ocupației maghiare.

S-a implicat în înființarea Universității din București, fiind primul profesor de limba latină din Facultatea de Litere și Filosofie și primul ei decan.

Este unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române, secretar general și președinte al Societății Academice Române.

De-a lungul timpului, ca semn de prețuire a întregii sale activități, August Treboniu Laurian a fost investit cu premii, distincții, ori titluri care să îi releve personalitatea. În iulie 1855 a fost distins cu titlul de Doctor în Filosofie și Magister al Artelor Liberale, una dintre cele mai nobile distincții.

Avea 71 de ani când a decedat. Ca semn de prețuire pentru slujba depusă în scopul dezvoltării și promovării țării, prințul Carol, viitorul rege al României, a donat în cimitirul Bellu locul de veci familiei Laurian, fiind îngropat acolo.

Monumentul funerar al profesorului universitar August Treboniu Laurian este opera sculptorului Carol Strock, fiind realizat în anul 1886.

HERMINA BĂILEȘTEANU